

Wiimse aja märgid

eht

kas on meie ajal ka juba
waleprohwetid ja walekristused
olemas?

Ewangeliimi-Luteruse uju wendadele
ujufinnituseks kirja pannud

J. S.

Woiweres, Saaremaal.

Cesfõna Karja õpetaja poolt.

H. Papp'i raamatukauplus

Kuresaares, Kohtu nultsas nr. 8,

(Nawiku poe kõrwal)

soowitab järgmisi waimulikka raamatuid:

- Suur piltidega piibel. 1600 lehekülge. 240 pildiga.
Kõige jündsam kingitus leerilastele kui ka perekonda-
dele. Lihtrõites 5 rbl., suldrõites 8 rbl.
- Wäikene pildi piibel. 25 kop.
- Dehninger, J. Kristifoguduse ajalugu omas täekäigus
läbi aastajadade. Hulga piltidega. Rõid. 4 rbl.
- Ilus kingitus pühadeks.
- Schultz, W. Mitmeugused annid, aga jeesama waim.
Uus Ewangeliumi jutluse raamat. 2.20 kop.
- Bruhns, C. Katetismuse jutlused. 1.60 "
- Walm, K. E. Meie kuulutame Issjandat. Uus jutluse
raamat. 1.90 kop.
- Pühapäewa raamat. Kõige uuem ja täielikum jutluse
raamat. Kalingori rõites 2 r., nahas 2.50 kop
- Kinne, G. J. Saatja kodumaalt. Issjandis nekru-
tide hääks. 70 kop
- Ehrenwert, K. Pühapäewade ja laupäewa õhtude
lugemised terve aasta jaoks. 1.20 kop.
- Mühlen, K. v. zur. Apostli Pauluse raamat Ewe-
juse rahwale. 35 kop.
- Hoffmann, H. Apostli Pauluse raamat Kalatia rah-
wale. 30 kop.
- Spurgeon, C. H. Jumala riigi rõõmusõnum. 90 kop.
Uus palwefoda. Kõige täielikum palweraamat ja isjäre-
nis tarwilik neile, kes jurnusaatmisi ja muud waimu-
likka talitusi juhatawad. 80 kop.
- Wäike palwefoda. Rädali päewade ja aasta pühade
palweraamat. 30 kop.
- Kristirahwa laulukannel. Kuulsa wennastefoguduse õpe-
taja M. Meinwaldi waimulikud laulud. 60 kop.
- Bergmann, J. Elupuu õietejed uskliku jädame
kinnitujeks. Rädali palwed ja mitmejuguused luge-
mised. 40 kop.

Viimse aja märgid

ehf

kas on meie ajal ka juba wale=
prohwetid ja walekristused olemas?

Ewangeliumi-Luteruse uju wendadele
ujufinnituseks kirja pannud

J. A.

Waiweres, Saaremaal.

Gessõna Karja õpetaja poolt.

Kurejaares 1914.

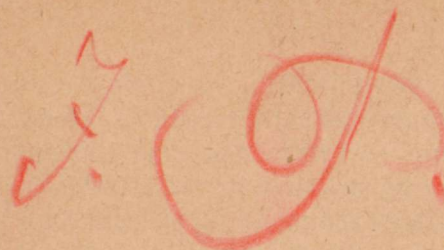
Trükitud D. Papp'i trükikojas, Nohtu uul. 8.

Печатать разрѣшается. Гор. Аренсбургъ, 11 декабря 1914 г.

И. об. Военнаго Цензора,

Эвельскій Уѣздный

Начальникъ Васильевъ.

Gesfõna.

Tõstised ajad on meile kätte jõudnud ja iga päewaga astume meie Issanda jälletulemise päewale ligemale. Iga päewaga kasvab aga ka waenlase kawalus ja wägi, mis meid, Ewangeliumi-Luteruse usulisi, iseäranis ärähäwitada ähwardab. Küll on umbušu kurat meid kurnamas ja meie kogudusi lõhkumas, aga weel juuremat häwitamise tööd teeb walekristus ja tema järelkäijad. Kuhu ja iial filmad pöörad, seal on nende lõhkumise töö näha. Igast küljest kostawad meelitamise healed: „Waata, siin on Kristus! Waata, seal on Kristus!“ Ei ole siis ka ime, et inimesed waatama ja kuulama jäewad. Mis ime siis, kui nõdrad wõrku langewad?

Alga mispärast oleme nõdrad? Mispärast on meie seas nõtru nii palju? Sellepärast, et mitmed waenlasele nii palju wõimust on annud, et ta Jumala puhta ja selge sõna nende käest ära segada wõis. Mitmed ei taha wõidelda igapäew, kuni armuaeg kestab, oma hingeõnnistuse pärast, waid ainult mõne päewa, et siis lühikeste wõidu aja järele kiidelda: „Ma olen Kristuse

oma! Ma olen patust lahti! Ma ei teegi enam pattu! Ma ei jaagi enam pattu teha!" Ütelgu Jumalajõna, mis ta ütleb, aga oma südame-
tundmised teevad palweteenistuse palgaks täielise
püha ja puhta inimese walmis. Oh seda pimedust!
Oh seda murjatust ja iseeneje ning teiste pettust!

Kas nüüd Jumala Waim Jumala jõna
wastu tunnistab, mis ju Jumala Waimu töö
on? Wõi on see Jumala Waim, kes niisuguse
lahkusulise majasse tüli toob? Wõi on Jumala
Waim see, kes neile abielurikkumise teed wal-
gustab? Wõi on Jumala Waim see, kes Ewan-
geliumi kirikut ja koguduseliikmeid põlgama ajab
ja pörgu põhja joowima? Wõi on Jumala
Waim see, kes omast templist, kus Jumala jõna
puhtasti ja selgesti kuulutatakse ja tema armu-
sakramentisid jagatakse, ütleb: „Minge wälja
Baabelist?“ Wõi on Jumala Waim see, kes
Kristuse risti alt inimesed iseeneje ohwrialtari
juure ärakutjub? Wõi on Jumala Waim see,
kes armuhallikad waeje patuse eest kinni paneb, et
neist ainult weel, nagu püha **ristimise** sakra-
mendist inimese enese töötus Jumalale järele
jääb — ja pühast **õhtusöömaajast** ainult mä-
lestuse jõmmaeag jaab, kus leiba ja weini
wõetakse ja Kristuse jurmast räägitakse? Wõi
on Jumala Waim see, kes Jumalajõna armu-
hallikast ühe jõna teise järele ümberteeb ehk
mahakustutab? Kas ja ei näe enam, et jul-
igapäew Jumala armu tarwis on? Kas ja ei
jaa enam aru, et ainult Jumala armu läbi

Seejuse Kristuse sees pühas **ristimises** tema lapsjeks jaada wõid? Kas ja ei ole seda enam lugeda julgenud: „Kui teie ei jöö inimese Poja liha ega joo tema werd, siis ei ole elu teie sees?“ Kas see sõna meile kõigile seda küllalt selgesti ei ütlet, et Kristuse ihu ja weri meile tingimata tarwiline eluks on? Ilma jelle Isjanda andeta ei ole elu ju sees! Waata nüüd ometi kord, mis see waenlane — walefristus ja lendaw madu — forda jaadawad! Ära segawad õnnistusejõnad! Ära wõtawad Kristuse, ehk temast küll palju räägiwad! Kinni panewad, eluufje, jest kes Kristuse wastu tööd teeb, ei pease tema juure.

Selle waenlase tee kiinipanemiseks on see raamatufene wälja läkitatud.

Pühafirja põhja peal seistes hüüab siin wahimees: „Tule Kristuse armu hõlma!“ Seda hüüdi oled Ewangeliumi-Luteruse kogudusekojas ikka kuulnud, jest „jelle usu põhi on Kristus ja ta arm!“ Siis waata ja õpi tundma seda walefristust ka jellest raamatufesest, et ta sind äraeffitada ja hukatuse hauda wiia ei jaaks. Siin raamatufeses on ta meie filmade ette maalitud. Siin on ta furjad omadused walge ette toodud. Õpi neid tundma, et ta ju jüdames aset ei leiaks. Ma soowin, et ja filmasalwi ostad Kristuse käest, et ja oma waenlast igal kujul tunneksid, kui ta sulle wastu astub. Kristuse käest on ka see usuwend, kes jelle raamatufese läbi meie ristifogudust kiinitada tahab eluteel,

palwes wõtnud, mis ta meile pakub. Siis lugegem! Ja otsigem kohe waenlase pejapaik omaš südames üles ning hakkafem wõitlema, et meie Kristuse armušt wõikšime elu ja õnnistuše sisse peafeda! —

Saagu jee raamatufene mitmele usjuwennale teenäitajaks Issanda Kristuse juure!

A. Wõhrmann,

Karja õpetaja.

Geisõna raamatu kirjutaja poolt.

Urmās usuwend ja õde!

Kui sa jeda raamatut lugema hakkad, alga palwega: Issand, walgusta mu waimu silmi, et ma näen wiimase aja märksid, mida Sa oma jälletulemise eele oled seadnud, et teakšime Sind oodata, kui Sa tuled, ja Sa meid mitte magamast ei leiaks. Amen.

Seisa siis ka nagu ap. Johannes Patmoise saarel „waimus Issanda päewal“ ja waata, siis näed, et iga usu jeltši sees teeb isejuugune waim tööd (kui see mitte nõnda ei oleks, siis lepikšiwad nad kokku), ja tunned ka, et sellesama Johannese sõna õige on, mis ütleb: „Urge uskuge mitte iga waimu, waid katšuge waimud läbi, kas nemad Jumalast on; sest mitu waleprohwetit on wälja läinud maailma sišse (1. Joh. 4, 1).

Selles waimude läbikatšumises ja wiimase aja märkide waatamises tahab Jumala abiga

find, armas uju wend ja õde, see weike raamatukene aidata ja selleks andku Kõigewägewam talle ise oma õnnistust.

Seleta, jeleta!
 Siion, waimu seleta,
 Kes sind kõigipidi kiusab,
 Jäta teda kuulmata,
 Näi nii, kui ju täht sind saadab,
 Siion, head ja kurja wõta ka
 Seleta, jeleta.

U. l. r. 344, 4.

Waiweres, küünla-kuus 1914.

Tõe pitsrimärgiks olgu ka jessel raamatul, et ta wälja läheb

Jumala Isa, Poja ja Püha Waimu nimel.

Aamen.

Ja kuningas ütles ta wastu: Kui mitu korda pean ma panema sind wanduma, et sa mu wastu ei pea muud rääkima, kui tõtt Jehoowa nimel, ja Miika ütles: Mii tõesti kui Jehoowa elab, siis tahan ma seda öelda, mis Jehoowa mu wastu räägib.

(1 Kuning. 22, 14—16.)

Issandas armastatud Ewangeliumi Luteruse koguduse liikmed! Teie hingede juhatuseks igaweise õndjuse sisse ja ussu kindluseks kirjutan selle raamatu, sest rasked ajad on meie usuelu peale tulnud ja lähewad weelgi kord korralt raskemaks.

Enne kuulsiime, et mujal maailmas inimesed elavad, kes usu ära jälgavad, kes ütlevad: „Sumalat ei ole. Inimene olla ahviist ise omal jõnul wälja kaswanud, täienenud. Surmaga olla kõik otjas. Wäraft enam elu ei olla!“ jne.

Enne kuulsiime, et mujal maailmas mitu uut usufeltsi tõusnud on, kes enestest kiitlewad, üks ikka teisest õigem, puhtam, püham olewat. Müüd on need kõik ka meie juure jõudnud. Jah, meie eneste seast tõusewad ka juba mehed üles, kes neidsamu pööraseid kõnesid räägiwad: „Sumalat ei ole. Surmaga on kõik otjas!“

Ka need uued usjud on meie juure tulnud. Lühikest aega enne oma surma ütles üks usklik wend siin linnas: „Meie linna on mõne aasta jooksul neli uut Kristust tulnud, aga minul on see kõige imelikum asi nende juures näha, et nad isekeskis riis on ja kofku ei lepi. Üks ei usu teist, teine ei pea teist õigeks.“ Lijas siis weel juure: „Kas siis meiegi neid õigeks pidada ja uskuda wõime?!“ Ta tähendas sellega nelja uue usu peale siin linnas: baptisti metodisti, adventisti ja priiusu peale.

Ja tõesti on ka nende uskude kuulutajad linnas ja maal wägewasti tööl, et omale kogudusi korjata ja meie kogudustest wälja wiia. Ja see läheb neil ka hästi korda! Ma arwan, et üle meie Saaremaa juba mitu sada hinge on, kes oma usu ja koguduse on maha jätnud ja nende järele jooksewad. Asi läheb kord korralt

ifka wägewamaks ja näitab, et meil usuelus pühakirja sõna on tõeks minemas, mis ütleb: „Siis tuleb nõnda kitjas aeg, misjuguft maa ilma alguseft pole olnud, ega peagi mitte tulema“ (Zaaniel 12, 1). Kuhu nemad tulewad, seal ei saa ükski enam muidu läbi, kui peab küsima: Misjugune on nüüd õige usk? Mis nüüd minuft saab? Kuhu poole pean ma ennaft pöörama? jne.

Kes wõiks ka inimliku mõistusega sellest aru saada, kui meil pühakirja ei oleks, mis meile seda seletab. Kes wõiks inimliku tarkusega wastust anda, kui meil Püha Waim pündub, kes meid aja märkijid tundma ja püha kirja põhjal neid mõistma õpetab. Astume siis meiegi, armjad Ewangeliumi-Luteruse koguduse liikmed, selle Püha Waimu juhatusel, kellest Jeesus ütleb, et ta Tõe Waim on ja kõige tõe fiske juhatab, — püha kirja fiske, küll siis meiegi oma küsimiste peale õiged wastused leiame, nõnda et meie usk kindlaks ja süda julgeks saab. Enne aga, kui nende ülemal tähendatud küsimiste peale wastust anda wõime, peame püha kirja põhjal tundma õpima, misjugune saab Kristuse koguduse elujärg apostlite ajast wiimase ajani olema ja misjugune iseäranis weel wiimase ajal.

* * *

Zaawet ütleb 115-mas laulus 16 jalmis:
„Zaewas on Jehoowa päralt ja maa on ta

annud inimeste lastele." On siis maa antud inimestele, siis on siin ka inimliku olemise märgid ja kujud. Üks niisugune märk wõi kuju, mida püha kiri meid tahab tundma õpetada, on see, et patulangemise läbi rikkunud maailmas ja ka inimeses enam midagi kindlasti seiswat ega jäädawat ei ole, waid kõik on kaduw. Ta wõib küll omas olemises wäga auuliseks, wägewaks ja juureks saada, juuri ja wägewaid tegusid teha, aga ta wajub jälle tagasi, jääb nõdraks ja saab otja. — Üksi Jumal jääb kindlasti seisma igawesti!

Prohweti Daanieli raamatus näidati Nebukadnetjarile unes üht inimese kuju. Selle pea oli kullast, rinnad ja käewarred hõbedast, kõht ja puusad wäsest, jäädred olid wad rauast ja jalad muist rauast ja muist saeest. Selle peale langes üks kiwi ja pekstis terve kuju tolmuks, mida tuul ära wiis. Kiwi ise jäi juureks mäeks ja täitis maailma. — Selle kujuga oli, nagu Daaniel seletas, ilmalikkude riikide aau, hülgus ja walitsuse wägewus ja wõimus Nebukadnetjari ajast wiimase aegade lõpuni ära näidatud. Ka see oli pea poolt auuline, juur ja tugew, jäi aga jalgade poole waadates kord korralt näotumaks ja nõdremaks, kuni wiimaks tolmuks pekseti ja ära kadus. Kõik see saab otja wiimaseks ajaks, sest et see inimlik on, ja selle ajemele astub siis Kristuse Jumalik kuningriik ja igawene walitsus!

Teist*) niisugust ristifoguduse ehk usu-
inimese fuju ja fäekäifu näitab õnnis õpetaja
Louis Harms **) oma Flm. r. seletufes (trükitud
Tartus Laakmanni juures 1880). Ta näeb
jeda nendes seitsme foguduse kirjades, mida
Issand apostli Johannefe läbi Batmofo jaarelt
oma fogudustele maailma sisse faadab. Harms
ütleb, et need 7 kirja küll Johannefo aja fogudu-
stele on kirjjutud, fiiiski ühtlasi ka seitset ajajärku
näitawad, mille sees usu inimene ehk risti-
fogudus maailmas — apostlite ajast wiimafe
ajani — kaswama, tööd tegema, kannatama ja
wõitlema faab, kuni ta wiimaks ära wäfib,
wanaks ja nõdraks faab, ja et fiiis Kristus
jälle tuleb, wana hoopis ärakaotab ja kõik uueks
teeb (Flm. 21, 5). Et wiimafel ajal usf nõdraks
faab ristifogudufes, näitab Jeesus Luuka ew.
18, 8, kus ta ütleb: „Kui inimese poeg jälle
tuleb, kas tema fiiis usku leiab maa pealt?“
Et igaiüks ife ka ajaloolifelt jeda läbi katsuda
wõiks, fiiis paneb Harms kõigi seitsme fogudu-
fele kindlad aasta arwud juure ja ka fogudufe
nimedele annab ta ajaloolifud tähendufed. Waa-

*) Kes pühast kirjast uurida tahab, leiab wift
rohkemgi niisugufeid inimliku olemife fujuufid, ifeäranis
wanast testamendist.

**) Kes L. Harmsi üle laiemalt teada tahab, lu-
gegu Kristirahwa pühapäewa lehe missiooni raam. № 5,
1909. Sääal on öeldud, et tema nii täieline püha
Waimu tööriist on olnud, et tema ihust elawa wee
jõed on jooksnud ta fuuljate peale.

tame need kirjad kord lühidalt Harmsi mõt-
tes läbi.

1-ne kiri Eweesuse kogudusele näitab apost-
lite aegset ristikogudust, — kestis nelipühist
kuni 70 aastat pärast Kristust. Ta on ristikogu-
duse ehk usuinimeise sündimise ja lapsesõlwe aeg.

2-ne kiri Mürna kogudusele — nimi Mürna
tähendab „kibedus“ näitab weretunnistajate
aegset ristikogudust, 70 aastast kuni 250 aas-
tani. Ta on ristikoguduse ehk usuinimeise noore-
mehe aeg. Ta on elaw töötegemises, armas-
tuses, kannatuses.

3-mas kiri Pergamuse kogudusele — nimi
Pergamus tähendab „kõrge kants“ — näitab
Hommikumaa ristikogudust, kestis 300 aastast
kuni 700 aastani. Ta on uju inimeise täis-
ealijeks jaamise aeg. Kindel ühemeelseisus usus,
ehk uju wõiduaeg. Harms ütleb: „Ta seis-
sui „kõrge kants“ paganate ja wihase Juuda
rahwa wastu julgesti.“

4-jas kiri Tüatira kogudusele — nimi Tüa-
tira tähendab „ohwri paik“ — näitab Dhtumaa
ristikogudust, 700 aastast kuni 11 aastajani.
Ta on ujuinimeise keskeline aeg, rikas armas-
tuse tegudest. Harms ütleb: „Ei ole üalgi
ristikogudus täielikumat wilja kannud, armas-
tuse andide jägamises, kirikute ehitamises, waeste
teenimises. Dhtumaa kirikut wõib õiguslega ohw-
rite ehk andide kirikuks nimetada.“

5-es kiri Sardise kogudusele — nimi Sardis
tähendab „ülejäanud“ — näitab paawsti aeg-

set ristifogudust, 11 funi 15 aastajani. Ta on usuinimese wanaduse poole kaldumise aeg, aeg, kus fogudus mitte enam elawas armastuses Issandat ei teeninud, waid armastuse tegudelt iseeneje õiguje ärateenimise tegudele üle läks, ja nõnda siis mitmed oma õndsaksjaamise pärast endid ilmaaegu üleliia waewasid.

6=es firi Wiladelwia fogudusele — nimi Wiladelwia tähendab: „wendade armastus“ — näitab Luteruse usu fogudust, 1500 aastast funi 1750 aastani. Ta on usuinimese wanaduse aeg pärast palawat tegelikku elu. Tal on juba „pijut rammu“ ja sellepärast annab Issand tema ette lahtitehtud ukse — armu ukse, kust ta ka weel wanal eal, pijut rammuga, jisse wõib minna õnnistuse riiki. „Meie jaame õndsaks ainult uju läbi ilma käsju tegusita,“ tunnistab Luterus.

7=mes firi Laodikea fogudusele — nimi Laodikea tähendab „rahwa kohus“ — näitab ristifogudust wiimasel ajal enne Kristuse auu ilmumist ehk tuhande aastast rahuriiki, 1750 aastast lõpuni. Ta on usuinimese täielik wanaduse aeg enne surma. Tal ei ole mitte üksi „pijut rammu,“ waid ta on foguni nõder. Uujõud ei ilmu enam tegudes. Issand ütleb: „Sa oled leige,“ see on wana.

Nõnda Harmsi mõtted.

Kui meie nüüd ka Harmsi mõttes Laodikea foguduse kirja loeme ja praeguse ristifoguduse

eluga wõrdleme, siis leiame kohe, et see wäga meie Ewangeliumi-Uteruise koguduse nägu näitab. Usujõud oma waenlaste wastu wõitlemiseks on selles koguduses täiesti ärawäsinud, leigeks jäänud, ei taheta, ei wiitsita kurjuse ja patu wastu wõidelda, jellepärast tungib „ülekohus“ wäga selle koguduse sisse. Jeesuse sõna on tõeks läinud (Matt. 24, 12): „Et ülekohus (seal sees) wäga wõimust wõtab, siis läheb mitme armastus (tema wastu) külmaks“ ja jätawad teda maha, nagu praegusel ajal näeme. Sedasama näitawad ka weel mitmed teised pühakirja kohad, kus wiimast aega ette kuulutatakse. Paulus kirjutab 2 Tiimoteuse 3 p.: „See olgu sulle teada, et wiimisel päwil hirmjad ajad peawad olema, sest siis on inimesi, kes iseenestest palju lugu peawad, kes on rahaahned, hooplikud, juurelijed, teotajad, wanemate sõna põlgajad, tänamata, pühitsemata, kes omakjid ei armasta, lepituse rikkujad, laitjad, prassijad, waljud, kes head ei armasta, petised, äraandjad, kes on äkilise meelega, uhked, kes lihahimusi enam armastawad kui Jumalat.“ — Kas nüisugusid praegusel ajal meie koguduses ei ole?!!!

Ka näitab Jeesus ise mitmes kohas, misjugune aeg ristikoguduses wiimisel ajal olema saab. Matt. 24 p.: „Nõnda kui Noa päwil oli, peab ka inimese Poja tulemisel olema, sest nõnda kui nemad oliwad päwil enne weeputust: Nemad sõiwad ja jõiwad, wõtsiwad naise ja laskiwad mehele selle päewani, kui Noa laewa

läks ja ei pannud seda tähele, kuni wee-
 uputus tuli ja nad kõik ära wõttis," ja Luukas
 17: Nõndasamati ka kui Loti päewil oli: nemad
 sõiwad ja jõiwad, ostsiwad ja müüsiwad, istu-
 tasiwad ja ehitasiwad hooned. Aga sel päewal,
 kui Lott Soodomast wälja läks, jadas tuld ja
 weewlit taewast maha ja kaotas nad kõik ära.
 Sedawiisi peab jellel päewal olema, kui inimese
 Poeg ilmub.

Ka wõrreldakse seda wiimast kurja aega
 ööga, pimedusega. Matt. 24 p. ütleb Jeesus:
 Warsti pärast seda wiletsuse (kitsast) aega läheb
 päike pimedaks ja kuu ei anna oma walget ja
 tähed langewad taewast maha. Harmis seletab:
 Päike tähendab Kristuse Ewangeliumi, kuu risti-
 kogudust ja tähed koguduse õpetajaid. See tä-
 hendab: Ewangelium kaotab oma walgustawa
 mõju, ristikogudus jääb usmataks ja koguduse
 õpetajad jätawad waimuliku töö maha ja jääwad
 ihegi usmataks, nagu mujalt maadelt kuuleme.
 Siis on usuelus öö aeg. Kümme neitsit, nende
 seas ka mõistlikud, saawad kõik uniseks ja uinu-
 siwad magama. Siis on kesköö (Matt 25, 6).
 Wõiksime ka Harmisi mõttes ütelda: Usuinimene
 on siis surinud. Seda aega näitab ka Ilm. r.
 11 p. 7 j. Seal loeme: „Kui need kaks tun-
 nistajat — (kas need mitte Sõna ja Sakrament
 ei ole?) — oma tunnistuse saawad lõpetanud,
 siis hakkab metsaline, kes sügawusest üles tõuseb
 (umbusu waim), nendega sõdima ja wõidab ja
 tapab nad ära.“

Selgemaks arusaamiseks selle juures peame ka weel jeda aega teisest küljest tähele panema, nimelt Jumalapäewade mõetu. Apostel Peetrus tunnistab: „See üks asi ärgu olgu teile mitte teadmata, et üks päew Issanda juures on kui tuhat aastat ja tuhat aastat kui üks päew“ (2 Peetr. 3, 8), ja Mooses tunnistab: „Seis tuhat aastat on sinu meelest kui eilne päew“ (Laul 90, 4). Selles mõttes on usklikud pühakirja uurijad seletanud, et need kuustuhast aastat, mis maailm wanaks saab, kuus Jumaliku päewa on. Wõiksite ka ütelda: „Need on kuus Jumala tööpäewa, sest Jeesus ütles: „Minu isa teeb tööd tänini ja mina teen ka tööd“ (Johan. 5, 17). Jumal on siis oma rahwast nende õnnistuseks juhataja püüdnud kakstuhast aastat ilma käsuta, kakstuhast aastat käsu ja prohwetite läbi enne Kristust ja kakstuhast aastat on nüüd Kristuse ehk Ewangeliumi töö aeg. Ja nagu Jumal ise seadis, et kuue päewa järele üks hingamise päew pidi olema, nõnda tulla nüüd ka weel üks hingamise aasta tuhat, ehk **„tuhande aastane rahu riik“** ja see olla püha Waimu tööpäew. Et Jeesuse Kristuse tööpäew — nende seitsme foguduse kuldküünla jalgade wahel kõndides (Salm. 1, 13) — Laodikea fogudusega lõpule on jõudmas, paistab ka Laodikea foguduse kirjast, sest seal seisab

Jeesus ukse ees, koputab ja kutsub õh tu s j ö ö ma-
ajale.

Meie mõiksimine jeda Ewangeliumi töö aega
ka Kristuse „jalaja asja“ tööpäewaks nime-
tada, sest ta ütles, et „Sumala riik sel ajal
mitte ilmsi ei tule,“ waid et Ewangelium jalaja
tööd teeb usu läbi südamete sees.*) Et selle
jalaja asja tööpäewaga kõik Sumalik tegewus
inimeste õnnistuseks weel otjas ei ole, paistab
ka meile weel Laodicea koguduse kirjast, sest
Issand nimetab ennast seal pealkirjas: „Su-
mala looma hakatus.“ Sellega tahab ta
ette kuulutada, et pärast jalaja asja tööpäewa
temale üks täielikum ehk „kuningliku walitjuse“
tööpäew algab tuhande aastases rahuriigis,
kuhu ka Laodicea kogudusest need töotakse wastu
wõtta, kes kõik wiimase aja kiusatused, wale-
prohwetite eksitamisjed ja petmisjed ära wõida-

*) Peitis ju Jeesus kõik oma Sumaliku auu nii
wäga inimliku madaluse sisse ära, et kõik, kes Suma-
likus töötuses (Kristuses) midagi juurepäralist
arwasiwad ilmuwat, — iseäranis suurtsugu rahwas,
— teda ta juure madaluse pärast ei tunnud. Kar-
jastele anti tema tundmiseks kõige madalam aratund-
mise märk: „m ä h k m e s j ö i m e s.“

Nõnda on nüüd ka kõik tema Ewangeliumi Su-
malik töö warjule pandud, „mähitud“ inimliku nõd-
ruse, paberi lehtede (raamatute), leiva ja weini ja
ka weel waeke patuse südamete sisse, nõnda et paljud
jeda ei näe, aga: „Õndsad on need, kes ei näe ja
siiski usuwad.“ (Johan. 20, 29).

wad, oma kogudusele ja usule truults jääwad otsani (Matt. 24, 13).

Need jaawad siis „Kristusega tema auujärje peal istudes, (see on awalikult) kui kuningad walitsema nende asjade üle, mille wõimu all meie praegu ägame. Tänu Teesusele selle kalli töotuse eest!

Meie oleme oma eelsetustega lõpule jõudnud ja ma palun nüüd seda, mis seletatud, kokkuvõttes tähele panna, et Kristuse jalaja asja tööpäew seitsme koguduse kuldküünla jalgade wahel kõndides (Slm. 1, 12—16) Laodikea kogudusega lõpule on jõudmas, usuinimene selle päewa õhtul ka tööd tehes, wõideldes ja kannatades ärawäsinud, wanaks ja nõdraks on jäänud, sellepärast kurjus ja „ülekohus“ koguduse sisse on tunginud ja wõtab seal sees „wäga wõimust ja läheb sellepärast mitme armastus tema wastu külmaks“ ja lahkuwad temast. Palun tähele panna, et see aeg meil praegust käes näitab olewat, ja on ka, sest kurjust ja ülekohut on koguduses wäga palju ja lahkunisi temast on ka juba palju.

Astun nüüd teie ette, kes Ewangeliumi-Luteruse kogudusest just sellepärast äraläinud olete, et teie armastus tema wastu külmaks on läinud, ja kes ütlete, et Püha Waim teid on käskinud roojase seast äraminna ja ennast temast

lahutada (2 Korint. 6, 17*). Astun teie ette ja küsin Jeesuse nimel: Kas see peaks „Tõe Waimu“ (Johann. 14, 17) käsk olema!? Kes teid kähib jeda wäsinud ja wanadusest nõtra ujuwanakest — keda ka weel kõik uskmatad põlgawad ja teotawad — ta wanaduse nõdruses maha jätta ja ütelda: „Meil pole sinuga tege- mist, meie saame ilma sinuta rutemine usuelus edasi. Sa oled meile taewa tee peal takistuseks, Meil, kes „pühaks“ saanud oleme, on häbi sinuga, kes ja nii musta näo ja roojaste riie- tega oled, ühes lauas süüa, teed meid ka roo- jajeks!“ Armjad „Jumala lapsed!“ Kelle pilt see on, mis siit wälja paistab? Kas hea lapse pilt? Kas ajalikus elus kiidetakse jeda last, kes oma wanemaid põlgab, neid nende wana- duje nõdruses abita maha jätab?! On ju Ewangeliumi-Wuteruse usjuwanake tõesti meie ujuema. Kui ta meid küll karistuses kas- watanud ei ole, siiski on ta Jeesuse käsku: „ristige kõik rahwast ja õpetage neid pidama kõik, mis mina teid olen käskinud“ — truusti täitnud. Ta on meid tõesti lapsest saadik Jee-

*) Paulus kähib siin usklikkused endid nende patuste furjast elust ja tegudest lahutada, kes ka Korintuse koguduse sisse oliwad tulnud, ja mitte nendega ühes ikkes wedada, see tähendab: ühes meeles olla, mitte aga jellepärast terwet Korintuse kogudust ja tema jumalateenistusi maha jätta. Kui see nõnda oleks, siis ei oleks ta ije ka enam tema juure tulla lubanud, nõnda kui ta 13, 2, 10 kirjutab.

juuse juure juhatanud, Jeesuuse sõnaga õpetanud, manitsenud ja ka noominud. Mikspärast meie jeda pole tähele pannud?! Tal on Jeesuuse meeleline emalikkus süda, kes iga kahetseja patu vastu — olgu ta ka abielu rikkumise töö pealt leitud, — ütleb: „Ega minagi ei mõista sind hukka; mine ja ära tee mitte enam pattu.“ (Johann. 8, 11). Jumal ise on õige ja kõige targem Isa, kes täiesti lapsi kasvatada mõistab, jellepärast jätab ta „karistuse“ tema hooletaks jne. Mis teete aga nüüd teie „Jumala lapsed“ jelle wanadusest nõdraks jäänud usuemakelega?! Teie wiskate teda kui abielurikkujat naist kiwidega, teda „Baabeliks“ ja „hooraks“ sõimates!!! Ja jeda teewad isegi ka weel need teie seas, kes tunnistawad, et nad jelles koguduses ja jelle usu sees ärkanud ja „Jumala lapse tunnistuse“ saanud on!!

Mina ei näe jelle sees muud midagi, kui selget wariseeri meelt! Kas nende kohta ei ole Isajaja kaebtus õige: „Ükski ei juhatanud teda kõigist tema lastest, keda ta ilmale toonud, ja ükski ei hakanud tema käest kinni kõigist lastest, keda ta kaswatanud (Isj. 51, 18). Kallid „Jumala lapsed!“ Teie tunnistate ise oma lahkumise läbi wäga selgesti, et teil oma usuemake vastu armastust ei ole olnudki, et teie tema emalikkude armastajat südant ei ole tunnudki! —

See oli esimene tunnistus, et see waim, mis Luteruse kogudusest lahutab, mitte tõe Waim ei ole.

Teiseks leiame ka veel Laodikea koguduse kirjast selgesti, et Issand sellest kogudusest ei luba wälja minna, waid usus leigeid liikmeid õige põhja juure tagasi juhatab.*) Ta ütleb: „Ma annan sulle nõuu, et sa mu käest ostad kulda, mis tules on läbi katsjutud“ (1 Peetr. 1, 7).

Kes kirikuloost Rooma katoliku inkwiisitioni kohtute tööd tunneb oma piinariistadega ja tuleriistadega, kelle tegewus ka Ewangeliumi-Luteruse koguduse sisse ulatas, ja siis weel 30 aastase sõja peale mõtleb, mille läbi Luteruse usulisi maa pealt taheti ära kaotada, — siiski weel Issanda armust seisma jäiwad — see wõib julgesti tunnistada, et see usk „on tules läbikatsjutud.“

Seda ei wõi aga lahkuskudest mitte ütelda, sest pärast Luteruse usu tagakuusamist ei ole enam mitte nii raskeid usu läbikatsjumisi olnud, et inimesi oleks usu pärast piinatud, põletud ja tapetud.

Lahkusulised ütlevad ise küll, et neil apostlite usuwaim on, aga seda ei wõi uskuda, sest

*) Issandal ei ole ju enam teisi kogudusi: Laodikea on ju tema seitsmest kogudusest wiimane. Teisi uusi kogudusi hakkas eksitaja waim sest ajast tegema, kui ta aru sai, et Wiladelwial piisut rammu oli vastu seissta. Ta teeb neid kord korralt ikka juure Laodikea leigeiks minemisest saadik, et Jeesuse sõna tõeks läheb: „Palju tulewad minu nimel ja eksitawad paljuid ära,“ nagu praeguist juba näeme.

Jeesus ütles, et viimasel ajal tema nimel palju waletajaid tuleb (waleprohmetid). Et waleprohmetid ennast kõige õigemaks peawad ja selle peale wäga julged on, näitab meile ka pühakiri. (Loo 1 kuning. 22, 24). Mina aga ütlen: Selle ujunime ja põhja sees tule tunnistust ei ole, ärgu see kiideldu, et uis kõige õigem ja tema ise oma elu ja tegudega kõige pühkam oleks; ta võib juurel arutegemise päewal Issjanda ees siiski häbisje jaeda.

Matt. 7, 22. 23. loeme: „Palju ütlewad minu wastu jelsamal päewal: Issjand, Issjand, eks meie ole sinu nimel prohmeti wiisil rääkinud, sinu nimel kurje waimusid wälja ajanud ja sinu nimel palju wägewaid tegusid teinud, ja siis tunnistau mina neile: Mina ei ole teid elades tunnud, taganege minuist ära, kes teie ülekohut teete.“ Kes need inimesjed on, kes Issjanda ees oma juurtest tegudest kiidelda wõiwad? Kas waesjed patused, kes ainult armuist usju läbi õndsaks jaawad? Ei! Nemad ei tea ühtegi jarnast tegu omas elus, mille eest igawest õnnistust wõiksid saada, ja sellepärast ei ole neil tegusid jugugi nimetada ja siiski teab Issjand nende tegusid ja loeb need ise nendele ette: „Mul on nälg olnud, ja teie olete mind söötud; mul on jänu olnud, ja teie olete mind jootud jne.“ Need aga ei tea ise sellest midagi, waid küsiwad: „Issjand, millal oleme seda teinud?“ (Matt. 25, 35—40). Sellest näeme, et ühedel nende oma teades tegusid

Jüugugi ei ole, mis Jumala ees kõlbawad, ja
 siiski mõistab Issand neid ja nende teod õigeks;
 teised tulewad juurte tegudega ja Issand mõistab
 need kõigi nende tegudega hukka ja ütleb need
 koguni ülekohtu tegijad olevat. Kes need
 on? Meie meele tuleb wariseer templis (Luuk.
 18 p.), kes ka tuli Jumalale oma tegusid
 ettelugema: „Mina ei ole riisuja, ülekohtu-
 tune, abielurikkuja nagu teised inimesed. Mina
 paastun, mina annan kümnist ju.“ Nagu
 nende tunnistustest, mida nad Issanda ees
 tunnistawad, näha, on need uue seaduse aja
 inimesed, sest nad on oma teod Jeesuse nimel
 teinud.

Ja tõesti on need inimesed maailmas elades
 väga kõrgel kohal olnud, palju kõrgemal kui
 wana seaduse wariseerid, sest Jumala sõna Jeesuse
 nimega on nende käes olnud ja nad on sellega
 prohwetit wiisil rääkinud, sellega kurje
 waimusid wälja ajanud ja sellega weel
 palju wägewaid tegusid teinud, ja on siis
 selle peale julged, et nemad oma elu ja tegu-
 dega Jumala ees täiesti õiged on. Selles õi-
 guses ja julguses on nemad ka äraurnud ja,
 nagu näha, on see waim, keslega nad wägewaid
 tegusid tegiwad, nõnda wägew, et ta ka surmas
 neist ei ole lahkunud, sest nad astuwad ka selles
 õiguses ja julguses Issanda ette oma tegusid
 temale ettelugema. Aga nagu Issanda wastu-
 sest näha, ei ole ometi waim ja wägi, millega
 nad oma tegusid teinud on, Jeesuse Tõe Waim

ja wägi, waid wale waim ja wägi, sest ta ütleb neile: „Mina ei tunne teid ega teie tegusid, taganege minust!“ Tõesti waejed, igawesti õnnetumad inimesed, et nad nii hilja alles aru saawad, et walewaim oma wägewa ekstitusega neid petnud on!

Tõesti on ka walewaimule ehk walekristusele wiimajel ajal luba antud wägewaid tegusid teha et „kiri pidi tõeks saama.“

Matteuse, Markuse ja Luuka Ewangeliiumides räägib Jeesus ise wäga selgesti waleprohwetitest ja walekristustest. Ta ütleb, et need tema nimel paljusid äraeksitawad, hoiatab sellepärast wäga nende eest ja ütleb, et need just esimesed tema jälletulemise ehk wiimase aja märgid on. Ka apostel Paulus kirjutab 2 Tesj. 2 p.: „Tema tulemine on saadana wägewa tegemise järele kõige walewäega ja imetähtedega ja tegudega ja kõige ülekohtu petmisega nende seas, kes hukka saawad, seepärast et nemad tõtt ei wõtnud armastada, et nemad oleksiwad õndsaks saanud, seepärast tahab Jumal neile wägewat ekstitust läkitada, et nemad wõtawad walet uskuda.“ Ja 1 Timot. 4 p.: „Waim ütleb selgesti, et wiimajel ajal mõningad wõtawad ujust ärataganeda ja ekstitaja waimude ja kurja waimude õpetuse poole hoida, kes ennast wagaks tehes walet räägiwad, kelle jõdametunnistus otsegu raua märgiga põ-

letatud on,“*) ja 2 Korint. 11, 13—15: „Sest niisugused wale apostlid on petised töötegijad ja teewad endid Kristuse apostliks ja see ei ole ime: sest jaadan ise teeb ennast walguse inglisk. Seepärast ei ole see nii suur asi, et ka tema teenrid endid teewad, otsegu oleksid nemad õiguse teenrid, kelle ots on nende tegude järele.“ (Matt. 7, 23) ja 2 Tessal. r. 2 p. 4 j. ütleb Paulus weel, et ta „ennast ülendab üle kõige mis Jumalaks ehk Jumala teenistuseks hüütabse, nõnda et tema otsegu Jumal Jumala templis istub ja näitab, otsegu peaks tema Jumal olema.“

Kui meie nüüd lahkuju koguduste tegewuse sisse waatame, siis leiame sealt ka niisuguseid „wägeward“ tegusid, mida kiri waleprohwetite ja walekristuste tegewuse kohta ette kuulutab ja mida need, kes temast eksitatud, ise ka „seltsamal päewal“ Issanda ees tunnistawad. Kui

*) „Südametunnistus otsegu raua märgiga põletatud“ tähendab, et need, keda wale waim eksitanud, ise selle peale wäga kindlad on, et nemad kõige õigemal kohal seisawad, ja siis ka ise kõige õigemad on. Waim annab selleks nende südamesse nii kindla tunnistuse otsegu rauaga põletatud märgi, kuna püha Waim inimesi ikka weel nõdrusesse jätab, et nad ei peaks kiitlema, waid oma nõdrust tundes igapäew uuesti peawad paluma, et Issand neid finnitaks ja juhataks (2 Korint. 12 p. 5, 9, 10). Seda wale waimu ja Püha Waimu töö wahet olen enese sees wäga selgesti tunnud. Wale waim teeb iseõigeks ja uhfeks, Püha Waim nõdraks ja madalaks.

nemad omas „tunnis“ on, siis räägiwad nad prohveti wiisil — see on waimu juhatusel püha kirja seletades (ilma kõige wähema ettevalmistujeta) — kuulitawad wahest ka tulewaid asju ette, räägiwad wõeraid feeli ja ajawad ka kurje waimusid wälja. Näituseks: tuleb nende „tundi“ üks inimene, kes enne roppu patu elu on elanud, siis hakkab ta seal oma pattusid nii selgesti tundma, et see talle wäga juurt walu teeb; ta heidab silmili maha ja hakkab kühendama: „Oh Jeesus! oh Jeesus! Muul on walu! Paluge, oh paluge minu eest!“ Siis hakkawad ka kõik „usklikud Jumala lapsed“ tema eest paluma. Wennad paluwad üks teise järele selgesti kuuldawalt, aga õed pool waljusti ägades: „Oh Jeesus, oh Jeesus, oh Jeesus aita! Jeesus, Jeesus, armas Jeesus!“ ja nõnda edasi. Sel ajal on nende palwemaja nagu juur sõja laatsaret, kus sajad haiged juure walu all ägawad. Nõnda palutakse nüüd nii kawa, kuni see inimene ise häkitselt kiitma ja tänama hakkab. Siis saawad kõik wäga rõõmsaks ja ütlewad: „Kurjad waimud läksiwad temast wälja, kes teda siit saadik pattu tegema ajasid.“ Ja tõesti läheb selle inimeje elu sest saadik teiseks, kõik wäljaspidine rumal patu elu jääb maha.

Sagedasti läheb niijugune kurjawaimude wäljaajamine üsna lühikeje ajaga forda, aga wahest wõtab see ka palju aega ja nõuab palju palweid ja kühendamisi, selle järele, kui palju neid roojaseid waimusid inimeje sees on, ehk

fui kava ja tugewasti nad inimese sisse asunud oliwad. Rõõm ja tänu on aga selle järele jeda juures, et jälle üks hing „peastatud ja Jumala lapsiks saanud“ on. Lauldakse „Talle kiituseks“ laulusid ja kõik on täis „kallist tundmist.“ Wahest tuleb jedagi ette, et ühes ainsas „tunnis“ faks, kolm ehk rohkemgi hingesid „ärkawad ja Jumala lapsiks saawad“ ja see on siis „wäga õnnistatud tund.“

See võib aga üksi awalikus „juure koguduse tunnis“ jündida, kus ka patused wõiwad sisse tulla. Usklikkude Jumala laste tunnis (kinnine tund) tuleb ette, et „wäga kallist tundmist“ saadakse, mida „ojasaamiseks“ nimetakse, ja jeda jünnib jagedasti. Kui jeda ei jünni, siis on kõik wäga kurwad ja usuvad, et nende seas midagi „jala ärakaotawat asja“ peab olema, mis waimu ehk ojasaamist keelab. Wahest jäädakse ka minestuje jarnaesje olekusje, oldakse siis „enejest ära,“ räägitakse sõnu, millest wahest jüugugi aru ei saa. Kui need aga arusaadawad on, siis on need „wäga pühad“ sõnad. Wahest ajab ka waim hüppama, käsi plaksutama ja hõistama, kukkutakse siis maha ja jäädakse tükkis ajaks „iseenejest ära.“ Kui jälle üles ärgatakse, siis räägitakse imelikkusid asju, kus waimus käinud ja mis näinud. Seda jünnib kõige rohkem priinujuliste juures. Kas ka baptistide ja adwendistide juures nüüjüuguseid imeid jünnib, ei tea ma ütelda, ei ole nende tundidega tuttaw.

Ka weel muud imefid ja wägeward tegusid sünnib lahk-usulistele keskel: Waim räägib nende sees ja annab neile käskusid, mis nad peawad tegema ehk tegemata jätma wahest ka ajaliku elu asjus. Palwet ei tee nad sagedasti sellepärast mitte, et waim palwe käsku ei ole annud, „ütlemad siis lihtsalt: „Mull ei ole palwe käsku“.

Kord ütles üks metodisti õde, kes kodu oli jäänud, kuna wennad kaugele Waljalga wõi Põidile „kuulutamise reisile“ oliwad läinud, ühel õhtul: „Waim ütleb: Wennad on tunnis ja palwad eestpalwet.“ Ta läks siis ka oma kambri nende eest paluma.

Üks teine õde rääkis: „Ma tulin öösel tunnist üksinda kodu poole, kui forraga waim minu sees ütles: „Pööra tee pealt kõrwale.“ Ma tegin seda ja läksin teest natuke maad kõrwal käies edasi; jälle käskinud waim: „Wõta kingad jalast ära ja astu taha.“ Tegin ka seda. Müüd käskis waim mind koguni põõsa taha maha istuda. Kui ma ka seda tegin, siis kuulsin enese kõrwal maantee peal kolm meest isekeskis kõnelewad. Natukese aja pärast läksid nemad sealt ära, ja ma wõisin siis ka rahuga tulema hakata.“ Ta ütles weel: „Need oliwad tõesti mõningad kurjategijad; kes teab mis nemad minuga oleksiwad teinud, kui ma nende wastu oleksin läinud, aga Jumala waim hoidis mind.“

Ka õpetab waim, mis haiguste ehk muul raske ajal tegema peawad.

Haige peab ise õieti tugewasti paluma ehk peab terwe Jumala laste kogudus ühe haige eest paluma ehk haige peab mõnda ohwriandi wiima ja mitmed tunnistawad, et nad selle läbi täiesti terweks saanud ehk mõnest teisest kitsikusest päästetud on. Waim juhatab kuulutaja wendadele pühakirja kohad kätte, millest nad tunnis rääkima peawad, waim seletab kirja ära*), see on: annab sel tunnil sõnad, mida nad räägiwad (kui waim ei anna, siis ei räägi nad sugugi). Waim annab kuulutaja sõnale wäge jne. Lühidalt ütelda: waim teeb kõik!

Et nüüd waim nende sees neid nõnda juhatab ja ka wägewaid tegusid teeb, nagu nägime, siis wõtawad nad selle Pauluse sõna täiesti omaks, mis ta Room. 8. 14 ütleb: „Mii mitu kui Jumala Waimu läbi juhatakse, need sinatjed on Jumala lapsed,“ ja et nad kindlasti usuwad, et see waim, kes neid nõnda juhatab, Tõe Waim ehk Püha Waim on, siis ei wõta nad enam ühegi inimese nõuu ega juhatamist kuulda, kes teist wiisi arwata julgeb, ehk kes koguni tõendada tahab, et neil wale waim on. Olen hilja aja eest feda metodistide juures teha katsunud, et tunnistan: teil on wale waim. Selle peale kõlas wäga uskмата ja põlastaw naer ja nende wend ütles mulle:

*) Et waim inimese sees räägib ja ka pühakirja ära seletab, feda olen ise ka tunnud, kui weel nende seas käisin ja nende meeleline olin.

ma kardan sinu pärast: See tähendab: ma kardan, et sa nõdra meelega oled!

Et aga õige usk viimajel ajal ainult Kristususe sõna ja töotuste peal peab seisma ja mitte imetähti näha ega wägewaid tegusid teha ei saa, seda näitab Jeesus Luukas 17, 22 23 väga selgesti. Sealt loeme: „Päewad tulewad, mil teie himustate üht inimese Poja päiwist (imetegusid) näha, aga teie ei saa seda mitte näha. Siis wõtawad teised teile öelda: Waata siin, ehk waata seal! Ärge minge mitte ja ärge nõudke seda taga, sest otsegu wätk, mis teijelt poolt taewa all wälku lööb, teijele poole taewa alla paistab, nõnda peab inimese Poeg olema omal päewal.“ Meist sõnadest näeme selgesti, et õige usk imetegusid näha ei saa*) ja et nende asi, kellel imetegusid näidata on, mitte õige ei ole, waid effitus, sest Jeesus keelab: „Ärge minge, ärge nõudke, ärge waadake sinna poole.“ Ta ütleb et see jamajarnane effitus on kui wägewa wälgu löögiga. Ta lööb teijel pool taewa all, aga tema wägew paistus jünnitab koguni teijele

*) Õigele usule ei anta viimajel ajal, miss pimeduse wõimus walitseb, mitte enam wõitwat wäge waenlaste üle. Wahest üksi missioni töös on elu ja jõudu näha, sest seda on viimajeks ajaks ette kuulutatud. Teine asi, mis usklikkudele viimajel ajal antakse, on rammu kannatamiseks. Seda oli Kristusel enesel kannatamise sees ja seda annab ta ka oma koguduse usklikkudele. (Lve Matt. 24, 13—14).

poole taewa alla wastupaistuse. Kes nüüd sinna poole waatawad ja ka teistele ütlewad: Waata, waata! need saawad „ära eksitatud“ ja ei teagi, et selja tagant kõue ja pikne ehk inimese Poeg ilmumas on.

* * *

Armjad lugejad!

Meie oleme nüüd siit saadik tundma õppinud, misjagune ristifoguduse usjelu käik apostlite ajast wiimase ajani olema saab: nimelt et ta ka nagu kõik inimese olemine ära wäsiw, wanaks ja nõdraks jääb ja mitte enam nii wägewaid tegusid teha ei saa, kui usk ristifoguduse alguses tegi, kus ta alles noor ja tugew oli. Jeesuse sõna: „Päewad tulewad, mil teie himustate, aga teie ei saa“, näitab seda selgesti. Otsegu wana inimene weel igatsjeks noore mehe tegusid teha, aga enam ei suuda, nõnda ka usuinimene. Ta on suremise ligi. — Meie oleme ka lahkujuliste tegewuse sisse waadates selgesti näinud, et seal tõesti üks wägew waim töötamas on. Meie oleme püha kirjaga seda waimu läbi katsjudes leidnud, et ta walekristuse tegewusega ühte läheb ja wiimaseks ajaks ette kuulutatud on. Tahajime aga seda eksitajat waimu weel teijest küljest tundma õppida. Selleks palun Matt. 12, 22—34 püha kirja tunnistust lugeda.

Jeesus ajas ühe kurja waimu wälja ja wariseerid ütlefid: „Tema ajab Peelsebuli, kurja waimude ülema, läbi kurjad waimud wälja.“ Jeesus wastas selle peale neile: „Kui mina Peelsebuli läbi kurjad waimud wälja ajan, kelle läbi ajawad siis teie lapsed neid wälja?“ Sellega tunnistas ta: Teie, wariseerid ja firjatundjad, olete oma usu ja waimuliku tarkuse ja tundmise peale uhked ja peate endid üksi õigeteks Abraami lasteks (Joh. 8, 39). Teie arwate, et teie usk üksi Abraami tegusid teha wõib ja selle pärast põlgate ka kõiki, kes mitte teie meeleliised ei ole ja teid ei auusta. Sellepärast peate ka mind Peelsebuli teenriks — aga ometi olete jecstpidi täis jalalikku meelt ja ülekoht. Teie maod ja wihasemate madude sugu! Teie ise olete Peelsebuli teenrid (Joh. 8, 44) ja selle pärast teete ka pattu püha Waimu wastu, (sest kes Jumala Waimu töö kurjawaimu tööks tunnistasab, see teeb pattu püha Waimu wastu ja seda ei anta andeks ei jessinatšes ega tulewas elus). Jeesus hüüdis kahelja korda: „Häda teile (Matt. 23 p.) teie wariseerid ja firjatundjad!! Olgu teile aga weel teada, et Jumala igawese, enne peetud nõuu järele (Daniel. 4, 14) kord aeg tulema jaab, mil walitšus ja wõimus nõnda sellesinatše maailma würsti ehk Peelsebuli kätte antakše, et ta „Wägewa“ kotta wõib sisse minna ja tema riistu riijuda ja näitab, nagu oleks tema Wägewa enese hoopis kinni sidunud. Sel ajal ajawad teie meeleliised ehk „teie lapsed“

Peelsebuli läbi kurjad waimud wälja. Aga pange tähele! Sel ajal on siis Peelsebuli tuningriik isekeskis riis, (sest ülem ajab alamad wälja ja asub ise sisse) — ja ei wõi enam kaua seista, sest Wägew tuleb häkitselt ja teeb tema riigile otša ja seob teda ennast kinni (Ism. 20, 1—3). Sellest Jeesuse tunnistusest õpinie tundma, et see waim, mis wiimasel ajal wägewaid tegusid teeb ja kurje waimusid wälja ajab, ühtlasi ka wariseeri waim on, see on iseeneise õiguse, uhkuse ja šalaliku meele waim.

Seda nimetab Jeesus maoks ja wihajemaks maoks. Ism. r. 12 p. nimetakse teda lenda-waks maoks ehk tule karwa (walguse nägu) lendawaks maoks, kel seitse pead ja kümme sarwe on. Sellest tunneme tema wäga juurt wägewust ja saame aru, et ta kurjawaimude ülem ehk Peelsebul on. Üksi jellepärast on tal wõimalik oma alamaid ehk roojasid waimusid, kellede tegewus roppudes patu tegudes ilmub, — wälja ajada. Ta on ka kawal, sest madu tähendab kawalust.

Nüüd saame aru, et see, kes ešwanemaid paradiiſis eksitas, oli peamees, sest kiri nimetab teda maoks, kes kawalam oli kui kõik mund elajad. Ja ta wõttis Jumala sõnad ja pööris nad teiseks (1 Moosj. 3, 1.) Nüüd teame, et see, kes Kristust kõrbes kiusas, oli peamees, sest ta tegi Kristust kiusates jedasama. Teame ka, et see, kellega Duterus wõitles, oli peamees, sest ta laulab;

„Suur vägi kawalus
 On tema tugewus,
 Ei ole tema jarnast.“

Nüüd teame, et see, kes wariseerisid ja firjatundjaid Kristuse wastu kihutas, oli peamees, sest ta elas nende iseeneise õiguse, uhkuse ja salaliku meele (kawaluse) sees. Ka Ketjemani aias higistas Jeesus werd waimus peamehega wõideldes, sest ta ütles kannatama minnes: „Sellesinatse maailma würst tuleb minu wastu, aga ei saa minust ühtegi“ (Joh. 14, 30). Jah! Nüüd tuli Peelsebul, kes esiwanemate äraeffitamise läbi sellesinatse maailma würstiks sai, ja tahtis „Wägewat“ ennast siduda, et siis „Wägewa koda ja riistad“ hoopis temale jääksid. See läks temal ka lühikeseks ajaks korda. Et Issand iseennast tema kätte siduda andis, siis sidus ta teda ihu poolest naeltega ristijamba külge. Ja et Jumal Jha seda lubas, sidus ta teda ka kolmeks tunniks waimus kinni, nõnda et Jeesus tema käes kiejendama pidi: „Mu Jumal, mu Jumal, mikspärast oled sa mind maha jätnud?“

Sedajama laseb Issand ka oma kogudusega jündida, sest ta ütleb: „Käi minu järel.“ Ja: „Kes minu jünger tahab olla, see wõtku oma rist enese peale ja käigu minu järel.“ — Ta annab oma koguduse tema kätte ka lühikeseks ajaks. Seda näitab püha firi mitmes kohas, aga kõige selgemini Ilm. 11, 12 ja 13 peat. Loe selle kohta ka weel „Kallase Igawene

Ewangelium" № 53: „Kristifogudus langeb wiimaks rööwlite kätte.“ Siis on ta Wägewa kijas ja riisub tema riistu: Teeb ujus nõdrad uskmataks, ekstitab usklikka, ka neid kes ärawalitsetud, kui see wõiks sündida.“ Ka ihu poolest saab ristifogudus palju kannatada, sest et Jeesus ise ihu poolest palju kannatanud on ja ta ütleb: „Kui need päewad ei saaks lühendatud, siis ei peaseks ükski liha.“ Loe selle kohta weel Matt. 24, 1—22.

Palun tähele panna, et Ewangeliumi=Luteruse usu ja fogudusega hakab nüüd ka kõik see sündima, mis Kristusel sündis, kui ta kannataniste sisse astus. „Seltsinatsel öösel wõtate teie kõik endid minust pahandada, sest ma tahan karjast lüüa ja karja lambad pillatakse laiali“ (Matt. 26, 31), ja „Waata, tund tuleb ja on nüüd tulnud, et teid ära pillatakse igauks oma sisse ja jätate mind ükski“ (Johan. 16, 32). Need Jeesuse sõnad on juba tõeks läinud. Sumal on Luteruse fogudust raskesti tema pattude pärast löömas ja karja lambad on laiali pillatud, Sündas on äraandmas! Peetrus on ärajalgamas! Ei lubata enam awalikkus kuulutuse tunnis Luteruse uju nimegi nimetada.

* * *

Meie oleme siitjaadi seda wiimase aja ekstitajat waimu, tema tegewust ja wägewust tundma õppinud ja oleme pühast kirjast

näinud, et tema kuratite peamees ehk Beelzebub on. Sellepärast on üksi temal wõimalik taewa Jumaluse siise tungida ja walguse ingliks ja walekristujeks saada. (Loo Jobi r. 1, 6; 2, 1. 1 Kun. 22, 19—22. Sakar. 3, 1).

Weel pole ta taewast Jumaluse jeeft maha wiijatud, nagu Ilm. 12, 9 näitab. Et ta wiimasel otjal enne oma maha heitmist Jumaluse jees wäga wägewasti töötama saab, näitab ju Jeesus selgesti, kui ta wiimase aja walekristuse wägewat eksitamist meile ette kuulutab, kes paljudid ära eksitama saab. Ma arwan, et kui Jeesus „paljudest“ räägib, see siis mitte kümneid ega sadasid ei tähenda, waid tuhandeid ehk koguni miljonid. Ja Ilm. raamatus öeldakse, et tule karwa (walguse nägu) lendama ma saba kolmandama oja taewa tähti maha wiskas. See tähendab, et ta koguni kolmandama oja puhta Ewangeliumi usulisi wõtab ära eksitada. Kui see on sündinud, siis tõuseb sõda taewas ja ta heidetakse maha. Müüid on taewas juur rõõm, et wendade peale kaebaja taewast (Jumaluse jeeft) on ära heidetud. (Ilm. 12, 10).

Et see aga meile weel selgemaks saaks, et tõesti see waim ka lahkusulistest jees töötab, selleks õpime teda weel tunnistustest tundma, mida ta nende läbi tunnistab. Wariseeri waimu leiame nende kuulutuse jeeft, jeeft nad toowad iseendid sagedasti kiitwalt ette, aga kõige selgemini tuleb nende usutunnistuse palwes

wariseeri palweid ette. Kord oli ühele palwe-tunnile, kus mina ette lugesin, üks priiusu wend ilma minu teadmata tulnud. Niipea kui mina oma palwe, kus meie kui waejed patused Jumala ees Jeesuse pärast armu ja halastust palusime, — lõpetanud olin, algas ta palwes omaft ujust aru andma: „Tänu, tänu Jeesus, et mina peastetud olen, et ma ei ole enam nagu teised ilma lapsed ja nagu ma enne ise ka olin. Sa oled mind patu mudast üles tõstnud ja oma teenistusseks kõlblikuks teinud. Nüüd jõuan sind üle kõige ja ligimest kui iseenmast armastada. Nüüd jõuan oma elu ja tegudega sind auustada, sinu nime tunnistada ja nõnda walguks olla patuse maailmale“ jne.

Teine näitus.

Pärast meie lahku minekut (et nad mind Luteri juurde ujust ära kutsusid, lahkusin nendest ära) — pidas üks Metodisti wend umbes järgmise palwe: „Tänu sulle, Jeesus, et minul jellest süüd ei ole, et siit lahkuma pean ja sinu waim ei jaa nüüd siin palwemajas ega jelle rahwa juures enam tööd teha. See wend siin on jellega, et ta meid ärapõlgas, wäga hirmja töö ärateinud. Nüüd wajub nende palwemaja otsegu keskelt pörgut pimeduse sisse ja rahwas uinub omas waimus igawesse surma unesse. Mind oled ja aga noorelt juba oma teenistusse wõtnud. Sa oled mulle tuhandeid annud, keda ma olen wõinud maailmast wälja sinu waimu walgujale ja Jumala laste seisujale

wiia. Ma olen ka selle wennale ja rahwale
 siin efiti tähendamise sõnadega ja nüüd ka
 selgesti näidata saanud, et see koguduse usk ja
 kirik enam ei wõi õndjaks teha, jest et sinu
 waim seal sees enam tööd ei tee" jne. Nagu
 nendest tunnistustest kuuleme, on need wennad
 omas tegudes täielikud, nagu wariseer templiski
 oli, kuna üht Luteruse koguduse õpetajat kogu-
 dusest lahkudes kuulsin järgmiselt paluwat:
 „Armuikas ja halastaja Jumal, mina ei tea
 mitte tunnistada, kas ma olen selle teiseme-
 teistkümnne aasta sees, mil siin su sõna kuul-
 tajaks olen olnud — jõudnud ühte hinge
 patust sinu poole pöörata. Ole mulle armu-
 line!“

Kaipalju nende palwetest. Waatame ka weel
 muid nende tunnistusi.

Nemad tunnistawad, et inimene siin maa
 peal juba täielikuks, täiesti pühaks wõib
 saada ja nemad saawad seda ka, ühed uuesti
 ristimise läbi (baptistid, priilased), teised 7-menda
 päewa pühitsemise, ehk käsu seaduse uuesti
 pidamise läbi (adwentistid) ja kolmandad täie-
 liku püha (pühitjuse) elu läbi kätte. On nemad
 uuesti sündinud ja neist nimetatud asjadest
 läbi jõudnud, siis on nad „Jumala lapse tun-
 nistuse“ saanud ja pühaks saanud ja ei tee
 enam pattu.

Kui meie seda tunnistust sügawamalt läbi
 katsume, siis leiame kohe, et see mitte 1) Lute-
 ruse, 2) endise aja usklike ja 3) apostlite

tunnistusega ühte ei lähe, ja ei wõi siis ka sellest waimust mitte olla.

1) Luterus tunnistab oma juures katekismuses: „Niikaugele küll üksigi ei jõua, et tal mitte küllalt igapäewast pattu liha ja were jisse ei jääks,“ ja: „Siin maa peal oleme ainult poolkaudu puhtad ja Pühal Waimul on ikka weel meie kallal tööd jõna ja jakra-mendi läbi igapäew pattude andeks andmist wälja jagades, kuni igawese elu kätte saame, kus enam pattude andeks andmist tarwis ei ole, waid meie täiesti pühad inimesed oleme.“ Wäikses katekismuses: „Sest et meie igapäew palju pattu teeme ja selget nuhtlust teenime.“

2) Ka selle aja usklikud tunnistawad endid ikka weel patuseks. Homniku laulus № 62 lauldakse: „Ma waene patune, kui heitsin magama.“ № 95: „Ma tunnen oma patu süüd, mu peale kaebab see.“ № 121: „Siin wigased kõik oleme, täis kurjust, hõelad, pahad.“ № 410: „Ma ise küll, mu elu ei kõlba kuhugi“ ja „Ei tunne kohtu hirmu, et ma küll patune.“ № 428: „Kui igast tööst ma leian wiga, Mis olen teinud ilma peal, Siis Jeesu ette maha heidan, Kõik kiitmine kaob seal: Sest ükski tunnen rõõmustust, Et Jeesus on täis halastust“ jne.

3) Ka apostlid tunnistawad endid patuseks. Paulus tunnistab: „Ei mitte, et ma seda ju oleksin kätte jaanud ehk et ma ju oleksin täiesti walmistatud“ ja: „Wennad, mina ei arwa

ennast ise mitte jeks, kes jeda ju kätte jaanud" Wilipp. 3, 12. — Joh. 1, 8: „Kui meie ei ütle enestel pattu olewat, siis petame ise endid ja tõde ei ole mitte meie sees.“ — Paulus ütleb selle inimese ka õndsaks jaawad, „kes tegusid ei tee, waid usub selle sisse, kes Jumala kartmata inimese õigeks mõistab“ (Room. 4, 5). Selge tunnistus, et mitte meie teod ega püha elu meid õndsaks ei tee, waid usk Kristuse äralumastamise sisse. Selle tunnistuseks on ka rööwel risti jamba. — Ka mina tunnistan: Tunnistus ei leija mitte selles, mis meie teeme, ehk teha jõuame, waid selles, mis Tunnistegija kõige maailmale juba teeninud on ja kõik jaawad jeda kätte, kes usuvad, et tema nende eest äramaksnud on. Ütlen weel Pauluse ja Luterusega: „Armust uju läbi ilma käsu tegusita,“ sest et meie igapäew palju pattu teeme ja selget nuhtlust teenime. Pühitsuse elu tuleb küll nõuda, aga mitte neid hukka mõista, kes nõdrad on ja tegusid teha ei jõua: Ka patuseid mitte, sest et meie nende usku ei näe. Ütlen ka weel: Kui meie juba siin maa peal patust täiesti lahti jaakšime ja pühad olekšime, siis ei wõiks ka patu palk: — hirm, häda, õnnetus, walu, haigus, surm, — enam meie külge puutuda!

Meie õppijine eelpool kurati ja kurjawaimude tegewust kahest küljest tundma. All pool nägime roojaste waimude tegewust, mis ennast rumaluses ja roppudes pattudes näitab, nagu: Jumala nime teotamises, pühapäewa ja abielu rikkumises, wihastamises, riius, kadeduses, liias joomises, warguses, petmises jne. Nende tegewus käib kümnne käsu wastu ja on sellepärast ferge ära tunda, et ta kuratist on. Selle poolest on lahkusulijed meiega ühes meeles, et nende wastu wõitlewad ja neid kangesti hukka mõistawad.

Et kurat ka weel walguje ingli näol töötab, Jeesuse nimega tuleb, Jumala sõna kätte wõtab ja wiimajel ajal koguni walekristuseks jaab selle läbi, et jaadana wägewa wäega (2 Tesj. 2, 9.) õige Kristuse tegusid teeb, jeda nende juures ei tunta. Wasin ferd metodisti wendadele järgmise küsimise ette panna: Teie tunnistate, et Kristuse jälletulemine ligi on, ja et metodisti usk „Inimese Poja täht“ on, mis taewas peab nähtama (Matt. 24, 30), aga kus on waleprohwetid, jeda Kristus kui esimesi jälletulemise märkijid meile ette kuulutas? Sain wastuseks: „Neid praegust weel ei ole, ehk kui on, siis on need Luteruse õpetajad.“ Seft on selgesti näha, et nad iseendid ei tunne, wale waim warjab jeda nende eest ära ja see on tema juur kawalus. Luteruse õpetajad pole nende peale „tulnud“ waid nemad „tuliwad“ Luteruse koguduse peale. Ka pole Lut. õpeta-

jate käes mingisugust wõimu „wägeward tegusid“ teha.

Et nad kurati tegewust ainult kui „roojase waimu“ tegewust tunnewad, mis ju tema nõrgem tegewuse külg on — (see ei ole mitte Peamehe Peelsebuli, waid tema sulaste tegewus, keda ta ise ka, kui tahab, wälja ajab) — jellepärast peawad nad kurati üleüldse wäga tühiseks. Kord ütles üks metodisti wend usuwaimustuses: „Kurati on Jumala laste ees mäda takku tort“ (koonal). Ta ütles jeda kiideldes: „Waata, mis mina wõisin ütelda.“ See wend sõimab kuratit julgesti, kuna ap. Juuda raam. 9 j. loeme, et peaingel Miikael Moosese keha pärast kuratiga wõideldes mitte ei julgenud teotuse kohut tema peale mõista, teda sõimata, waid ütles: „Jehowa sõidelgu sind!“ Et lahkujulijed kurati tegewust ainult alt poolt küljest tunnewad, siis on nad ka ap. Johannese õpetuse järele waimud läbi katsumud (1 Joh. 4, 1—3): Iga waim, kes tunnistab, et Kristus lihasse on tulnud, on Jumalast, aga iga waim, kes jeda äraalgab, on Kristuse wastase waim, on wale waim. Et nende waim Kristuse lihasse tulemist tunnistab, siis on nad üsna julged, et neil wale waim ei ole. (Aga meie waim tunnistab ju sedasama ka ja siiski julgewad nad arwata, et meil walewaim on). Et ap. Johannes siin Kristuse Jumaliku olemise äraalgajast ehk umbusu waimust räägib, jaame selgesti aru. Walekristuse waim ei wõi

Kristust ärasalgada, sest et ta ju ennast ise Kristuseks teeb. Püüdsin fõrd ihe metodisti wennale tähendada, et kurat ka juures pühaduses wõiks olla. Ta wastas: „Ei, kurat seisab ainult kurjuses.“

Riipalju nende tunnistustest*).

* * *

Et meie nüüd tundma oleme õppinud, et walekristuse ja waleprohwetite tegewus tõesti juba liikumas on, — sest waim, kes lahkujuliste seas wägewaid tegusid teeb, on walekristuse waim ja kõik selles waimus töötajad on waleprohwetid, siis peame wiimaks weel hoiatusi ja manitsusi väga hoolega tähele panema ja südamesse wõtma, mis pühas kirjas nende kohta antakse. Et uis ristifoguduses nõdraks on jäänud, sellepärast tungib waenlane mitmest küllest tema kallale.

*) Siin kohal wõiksin nüüd mõnda näitust nende täielikkude (pühade) inimeste elust ja tegudest tuua, nagu Jeesus ütleb: „Nende wiljast peate neid äratundma“ (Matt. 7, 16), aga wendade armastuse pärast jätan seda tegemata, sest see wõiks neile haiget teha. Mina ei taha mitte lahkuse wendade ega õdede wastu wõidelda ega neid hukka mõista, waid selle waimu wastu, mis nende sees tööd teeb ja neid eksitab. Minu tundmise järele on lahkusulised kõik waejed äraeksitatud hinged. Zumal olgu neilegi Jeesuse pärast armuline, sest nemad ei tea, mis nemad teewad.

Alt poolt roojase waimu ja umbušu kurat, mis teda Soodoma ja Noa aegse rahwa sarnafeks teeb, ja ülewalt poolt walekristuse waim. Täiesti tõeks on saanud Jeesuse sõna, mis ta wiimast aega ette kuulutades ütleb: „Kus iial raibe on, sinna koguvad kottad.“ Opetaja Steinfeld seletab: „Kristikogudus on oma hirmjate patu paijetega raibeks saanud, ja waleprohwetid on kui kottad tema küllest jaaki püüdnud.“ Ma ütlen, ka umbušu prohwetid on kottad, sest ka nemad lahutawad kogudusest. Kuulge siis, kuidas õige tõe Kristus nende eest hoiatab: „Katsuge, et ükski teid ära ei eksita, sest palju tulewad minu nime peale ja eksitawad paljusid ära,“ ja „Waata, ma olen teile seda ette ütelnud: Kui siis keegi teile ütleb: „Waata siin on Kristus“ ehk „Waata seal,“ ärge uskuge mitte,“ ja „Kui nemad teile ütlewad: „Waata, tema on kõrbes,“ see tähendab: Iseennast äraalgawas elus (mis maha jätab wiina ja õlle maitsmise, tubaka suitsetamise, kontserdid, pidud ja muud ajalikud lõbustused) — „Ärge minge mitte wälja!“ „Waata, tema on kambrites“ (wäikestes kogudustes) — „Ärge uskuge mitte“ (Matt. 24 p.), ja Luuka 17 p.: „Päewad tulewad, mill teie himustate üht inimese. Poja päiwist näha, aga teie ei saa seda mitte näha. Siis öeldakse teile: „Waata siin ehk waata seal“ — „Ärge minge mitte ja ärge nõudke seda taga!“ Matt. 7, 15: „Hoidke waleprohwetide eest, kes teie juure tulewad lamnaste

riides (waga näo all), aga seeftpidi on nemad kirjjad hundid" (kes lambad karjast ära wiivad). Veel pärast taewaminemist hüüab ta Patmoje jaarelt ap. Johanneje läbi Wiladelwia kogudusele: „Waata, ma tulen nobedasti: Pea sinni mis sull on, et üheski ei saa sinu krooni wõtta.“ Ja et Issand teab, et Laodikea kogudusele wiimasel ajal palju uskusid pakutakse, mis mitte pahas kuld ei ole, ehk need küll wäljaspoolt ilujasti hiilgawad, ja et ta teab, et inimeje tarkus nende äratundmijeks enam ei ulata, siis hüüab ta taewast: „Ma annan sulle nõuu, et ja mu käest ostad kulda, mis tules on läbikatjutud,“ ja see on meie Ewangeliumi-Luteruse usk.

Ka Paulus ütleb Timoteusele, — kui ta temale on enne wiimase aja kurjust ja waleõpetuse segadust waimu silma ette seadnud: — „Sina järe selle sisse, mis ja oled õppinud, sest ja tead, kelle käest ja oled õppinud“ (2 Tiim. 3, 14). Ebreja kogudusele kirjutab ta: „Ärge laske endid mitte mitmesuguste wõera õpetustega wintsutada (Ebr. 13, 9). Ärge jätke maha oma kogudust, nõnda kui mõnel wiis on.“ „Kui keegi teist armuõpetust kuulutab, kui jeda, mis teie olete saanud, see olgu äraneetud“ (Kal. 1, 9) jne. Need Teesuse ja Pauluse keeldused ja hoiatused maksawad kõige rohkem meile, sest et meie wiimisel ajal elame. Nende pühakirja sõnade peale näidates küsin nüüd: Kas Laodikea ehk Ewangeliumi-Luteruse

fogudusest väljaminemise vastu veel selgemat teeldust tarvis on?!!

Need pühakirja teeldused ei käi mitte üksi fogudusest väljaminemise vastu, vaid wähest veel rohkem selle vastu, et meie mitte jugugi nende juure ei pea minema ega neid tähele panema.

Üksi need on usus täitsa segamata jäänud, kes jugugi lahkujulisi kuulama pole läinudki. „Arge minge mitte kodust wälja ja hoidke nende eest kui nemad teie juure tulewad“, õpetab ja teelab Jeesus (Matt. 24, 26, ja 7, 15).

Kui meie jüa juure veel need kaks tähendamise sõna wõtame Matt. 13 p., kus Jeesus taewariiki põlluga wõrdleb, kus niisu ja umbrohi jeltjis peawad kaswama kuni lõikuse päewani, ja noodaga, kus head ja pahad kalad niikaua ühes on kuni mäele tõmmatakse, ja et ta lõikuse päewal kärib inglid umbrohtu enne kokku koguda ja ära põletada ja inglid ka pahad kalad headest lahutada*), siis peame küll uuesti küsima: Mill wiisil püha kiri meile paremini selgeks wõiks teha, et ristifoguduses lahutust ei tohi olla, enne kui Issand wiimisel päewal ise lahutab??! Aga jeda ei panda tähele!!! —

*) Meie ajal teewad lahkujulised otse wastupidi: Nad kiuwad nijud juba siis wälja, kui need alles oras on ja ei oota jugugi küpsesks jaamiht ega lõikuse päewa.

Tõsi on Pauluse sõna (2 Tiim. 4, 3—4): „Aeg tuleb, et nemad terwet õpetust (kõike püha kirja) ei wõta jallida, waid oma eneste himude järele enestele õpetajaid koguwad ja pööravad kõrwad ära tõe poolt“ jne.

Müüd küsib mõni, kes jeda, mis siit jaadit seletatud, uskuda ei jõua: Kas tõesti need kõiit ära ekõitatud on, kes puhtamat kogudust igatsedes Ewangeliumi-Euteruse kogudusest wälja läinud on? Meile ütlen: Issanda sõna näitab ju jeda selgesti; ta ütleb: (Luuk. 17, 20) „Sumala riik ei tule“ — iseäranis weel wiimajel ajal — „mitte awalikult.“ Et usk koguduses nõder on, siis ei paista temast midagi iseäralikku wõtja, aga ta on siiski seal sees, nagu wana inimene siiski ikka weel elab ja liigub, kui tal küll enam noore mehe rammu ei ole ega tema жарнаселт tööd teha ei jõua. Jeesus ütles: „Sumala riik on jeeftpidi teie sees.“ See tähendab: I: on olemas selle usu põhja (puhta õpetuse) sees. Tõesti, meie wanemate wanemad (Euteruse usu algusel) on weretunnistuse jumaga tunnistust annud, et Sumala riik, mis jurma ei karda, nende sees oli, aga meie, nende järeltulijad, oleme selle elawa usu kulla lastnud ära roostetada. Selle pärast ei mõista meie jeda enam kalliks pidada, waid müüme mõne teise usu läätja leeme eest ära. Et meie hing nälgas on, siis ostame oma usu kulla eest teiste uskude läätja leent ja ei pane tähele, et Issand hüüab:

„Osta mu käest kulda, mis tules on läbi katjutud.“

Minult Issanda nõuu on hea! Teeme selle järele! Puhastame tõsise patukahetsemise läbi palves Issanda ees rooste pealt ära ja elawa usu kuld, Jumala riik, on ka meie sees. Müüme oma wana südame kõige patu ja kurja himudega Jeesusele ära ja ostame selle eest tema käest elawa usu kulda, mis tules on läbikatjutud, mida ta ise ristisambas Isa wihatules ära proowinud ja meie jaoks tallele pannud on.

* * *

Issand ei lasse aga midagi sündida, millest tema kogudus mitte kasu ei saa. Ta kasu jaadawad lahkusulised Ewangeliumi-Luteruse kogudusele tõesti. Nemad on witsjad Issanda käes, millega te leiget kogudust, keda ta süüsti weel „armastab“, „noomib ja karistab.“ Ta pekjab iga poega, keda ta wastu wõtab (Ebr. 12, 6). See on nüüd meie Ewangeliumi-Luteruse koguduse usklike rööm, et Issand meid weel „suust wälja sülitanud“ ei ole, waid weel „karistab.“ — Issand seisab nüüd just „ukse ees,“ koputab walustasti ja hüüab: „Ole wäga hoolas ja paranda meelt!“ — Meie peame tõlneriga wastu rindu lüües oma koguduse ärapeastmise pärast Issanda poole kirjendama hakkama: „Jumal, ole meile patustele armuline!“ „Issand, pööra meid ümber, siis

pöörame ümber!“ Issand, halasta Ewangeliumi-
Luteruse koguduse tõlneri peale! jne. See on
minu palwete eesmärk. Loe Estri r. 4 p.; Je-
remia nutulaul ja Taan. 9 p.; 2 Moosj. 32 p.
11—13, 31 ja 32; 5 Moosj. 9 p. 18—20 ja
25—29. Et niisugune kätendamise palwe*)
õige on, näitab Jeesus ise Luuka 18 p. tähen-
damise sõnas: Et ikka peab paluma ja mitte ära
tüüdima, kui ärapeastmine warsti ei tule, nagu
praegusel ajal Luteruse kogudusega on. Tema on
see wiimase aja leik naene, kellele tema „wiha-
mees“ — jaadan — ülekohtu teeb, ja Jumal
näitab nagu „ülekohtune kohtumõistja“ olevat,
ja ei taha kaua mitte temale õigust jaata, sest
et ta „pika meelega wiha riistadega kannatab“
ta ei taha neid puruks pekja. Siiski kui meie
oma kätendamise palwetega teda ära „tüütame,
jaadab ta meile õigust.“ Seda töötab Jeesus,
kui ta ütleb: „Eks siis Jumal ei peaks õigust
jaatma neile, kes tema ärawalitsetud on ja tema
poole kätendawad ööd ja päewad.“ „Mina
ütlen teile: Küll ta neile pea jaadab õigust.“
Kaebab aga ometi weel: Siiski kui inimese Poeg
jälle tuleb, kas ta siis niisugust usku leiab
maa pealt, mis ärapeastmise järele nõnda
kätendab!

Palun siis südamest meie koguduse usklikka,
kelle kätte see raamat ulatab, ja kellele selle läbi

*) Kui häda väga juureks lähleb, muntub palwe
kätendamiseks.

meie foguduse raske seisuford (fitsas aeg Taan. 12, 1) selgeks saab, ühes minuga jelle lipu alla astuda ja iseeneje ja oma foguduse ärapeastmise pärast palwes Issanda poole kisen-
dada, siis saab sellega Issandale üks lahti tehtud, tema astub sisse meid ärapeastma wiimajest „juurest wiletjust“ (Matt. 24, 21) ja meie saame temaga „õhtusöömaega“ süüa ja tema meiega. Ta ütleb, et „ärawalitute“ pärast need päewad lühendatakse, see tähendab: Usklik-
kude wäsimata palwete pärast ei wiivita Issand mitte enam töotuse täitmist, waid tuleb rute-
mini: „Waata, ma tulen nobedasti,“ ja „Waim ja pruut ütlewad: Tule; ja kes seda kuuleb, ütelgu: Tule; See, kes seda tunnistab, ütleb: Jah wist, mina tulen nobedasti.
Amen.

Tule wististi, Issand Jeesus!
Amen.

Järel tähendus I.

Müüd wõiks jelle tunnistuse kohta mõni meie „wennaste foguduse liige“ pahandades ütelda: Sa oled siin ainult Luteruse fogudusest kirjutanud ja meid hoopis tähele panemata jätnud. Nendele ütlen: Olen siin ükski seda kirjutanud, mis püha Waim minu waimu sees selgeks teinud on: Wendade foguduse kohta on mu waimus tun-
nistus, et meie mitte leigest Luteruse fogudusest

wäljas ei ole, sest meie oleme ka niisamuti usus nõdrad, ilma waimuliku rammuta, nagu terwe Luteruse koguduse usklikude hulk on. Jumal hoidku meid niisuguse mõtte eest, et meie üks isekogudus ehk teistest paremad oleme, siis oleks juba wariseeri waim ka meie sees. Hea oleks, kui Issand meid, kui üht weikest oja jellest uju inimejest wõiks tunda, kelle pärast ta terwet kogudust wälja sülitanud ei ole. Aga jeda tundku üksi tema, mitte meie ise. Niipea, kui meie endid ise jelleks tunneme ja jelleks tunnistame, ei tunne meid Issand mitte enam. Meie nägime, et neid, kes ise jeda tunnawad ja tunnistawad, Issandast ei tunta (Matt. 25, 36). Halastagu Issand armust meie peale, et nende seas oleksime, jeda tema tunneb, kellest tema tunnistab.

Tähendus II.

Balun selget wahet teha walekristuse ja Kristuse wastase ehk wast-kristuse waimu wahel. Lahkujulised ajawad need kaks waimu segamini ja tulewad siis 1 Joh. 4 peat. juure näidates, et neil wale waim ei ole.

Wisjugune walekristuse waim on, kes ennast walguse inglisk, Jumalaks, Kristuseks teeb, jeda on jelles raamatus selgesti näidatud.

Wisjugune Kristuse wastane ehk walekristus on, näitab Johannes, kui ta ütleb: „See

waim, kes ütleb, et Kristus ei ole lihasse tulnud, on Kristuse wastane, on wale waim". See tähendab: Tema jälgab Kristuse Jumaliku olemise ära üteldes, et Jumala poeg ei ole lihas mitte maailma sisse tulnud. Ta on kerge ära tunda, sest ta on maailma ehk usmata meele waim, kes Kristust Ünnistegijaks ei taha. Seda seltsi waimusid on ka palju ja nende peamees on umbusu waim, kes ütleb: „Jumalat ei ole“. Ilmutamise riamatus teeb feesama Johannes walekristusele ja Kristuse wastasele selge wahje. Walekristust nimetab ta tulekarwa lendawaks maoks ja näeb teda taewas (Jumaluse sees) paistwat. Kristuse wastast nimetab ta metsalijeks (loomu jarnaseks), kes Jumalat ei tunne (Daniel 4, 13; 14, 29), kes merest (maailma rahwaste seas) (Ilm. 17, 15) üles tõuseb. Loe Ilm. r. 12 ja 13 peat., siis näed selgesti nende wahet ja näed ka, mis pärast sünnib, kui lendaw madu taewast Jumaluse seest on maha wiisatud. 13 peat. näitab, kui ühes nõus ja kui wägewasti nad nüüd maa peal möllawad.

Tähendus III.

Loodan, et mõni lugejatest küsida tahaks: Kus on sina selle julguse ja tarkuse saad, et nõnda julgesti ja selgesti tunnustada wõid, et waim, kes lahkusjaste fogudustes töötab, wale-

kristuse waim on ja kõi jelles waimus
 töötegijad waleprohwetid? Nendele kostan:
 See on wäga raske jeda teha, sest see on
 sõda peamehe Beelsebuli wastu, ja ma pean
 tunnistama, et ma 3—4 aastat selle wägewa
 waimu käes nagu wangis olen olnud ja wai-
 mus temaga wäga raskesti olen pidanud wõit-
 lema ja palju kannatama. Tema oleks mind
 selle aja sees mitu korda meelest nõdraks tei-
 nud ja waimus jurnuks pigistanud, kui Kõige-
 wägewam just kõige raskemal filmapilgul, mil
 minu wõitlemise ja kannatamise jõud täitsa
 otsas oli, oma kätt ei oleks walele pannud ja
 teda feelanud. Siis sain jälle natuke aega
 hingata, kuni uus wõitlus tuli. Ütlen weel
 kord, et see waim, keda Issand mind elu tee
 peal kõige selgemini on tundma õpetanud, nimelt
 metodisti waim on. Ta on kõigist lahksu
 waimudest kõige salakawalam, sest tal on kõige
 enam walguise ingli nagu (tulekarwa len-
 daw madu. Ilm. 12, 3), ja sellepärast on
 teda kõige raskem ära tunda. Teda ei tunne
 isegi paljud Luteruse koguduse wennad ära,
 waid peawad teda õigeks. Ja et ta elawaks
 teeb ja wäge annab, siis hoiawad mitmed just
 sellepärast metodistide poole, et sealt wäge saada
 ja töötawad siis selle rammuga ime jõudjasti,
 aga see töö saab ära põlema ja nad peawad
 ise nagu tule läbi (1 Korint. 3, 15).

Kust ma selle tarkuse saanud ja kuidas
 Issand mind selle juure wiinud on, seda näi-

tan püha kirjaga. Enne ütlen weel, et mul oli mure meie Ewangeliumi-Guteruse koguduse langemise, ka wennaste koguduse leiguse ja kõide usu jägaduste pärast, mis koguduses maad wõtšiwad. Nüüd loe Danieli 9, 3—20. Niišugune paastumise ja palumise aeg ulatas minu juures üks aasta ja wiisteistkümme päewa. Selle aja sees oli nelikümme paastupäewa (5 Moosj. 9, 18 ja 25—29). Nüüd loe Daniel 2, 19—23. Kui keegi jeda kiitlemiseks peab, siis lugegu ta Danieli 2, 30.

Üks asi, mis Issand mulle weel üle selle tunnistuse (mis siin raamatus tunnistatud) ilmutas, on see tee, mille kaudu walekristuse waim ehk Peelšebul inimeste südamesse oma wägewa wäega on sisse tulnud. See on nimelt baptisti, priiņu ehk metodisti kergemeeleline lauluwiis. Nende „Dalle kiituse“ lauludel on enamasti kõifidel ajalikkude laulude wiisid — mõnel koguni tantjutükid wiisideks *). Walewaimule on luba antud need „wäga pühad sõnad“ wõtta ja nende peal wiisi sees inimeste südamesse tulla ja see on tema juur kawalus, sest nõnda ei wõi teda keegi ära tunda. See annab jällegi tunnistust, et tema see tulefarwa lenda w m a d u on, sest ta lendab ka lauluwiiside sees. Tunnistawad ju tõesti need, kes neid „Dalle

*) Laulu wiis on palju enam waimline kui sõna, sellespärast on wäga tähelepanemise wäärt, misšugune ükski laulu wiis oma loomu, waimu wõi meele poolest on.

tiituse laulusid“ laulnud on, et nende jeds wäga juur wägi olla. Pauldes hakkawad just ka priiisulised hüppama ja käsi plaksutama ja wajuwad waimu alla, mis lauluwiisist nende jisse tulnud, wiimaks minestujesse ja jampsi-
misesse.

Paulus kirjutab (Ehrea 4, 12), et Jumala sõna on wägew kaheteraga mõel. Olen selle tunnistuse läbi siin raamatus Püha Waimu käsul ja juhatusel selle mõega teise*) teraga waenlaste peamehe Beelzebuli wastu püüdnud wõidelda. Tean ka, et sellega tema weel ära wõidetud ei ole, sest nüüd on tema tund ja pimeduse wõimus (Luk. 22, 53), et wiimase aja kirjad peawad tõeks jaama (Matt. 24 p. ja 26 p. 53—54 j.).

Jumala sõna mõega teise teraga wõideldakse üleüldse wäga wähe, iseäranis weel wähe meie Luteruse kiriku wendade seas. Ja see tuleb osalt sellest, et walguise ingli näolist waenlast ei tunta, ja ka sellest, et wäga raske on waenlaste peamehe ehk kuningaga wõidelda. Tunnistawad isegi metodisti wennad: „Kes selle waimu wastu arwab juutwat wõidelda, jee wõidelgu, aga ta lööb kõwasti neid, kes tenta wastu hakkawad“, ja jee on tõsi.

**) Jumala sõna mõega esimese teraga sõdiwad kõik Jumala sõna kuulutajad — ka lahtsulised — nimelt igapäewaste nähtawate pattude ehk roojaste waimude wastu.

Mina ütlen: „See waim on väga armas sõber ja annab kallist tundmist ja wäge nii kaua, kui inimene teda Jumalaks ehk Pühaks Waimuks peab. Ta istub siis ka inimese sees kui Jumal Jumala templis (2 Tesj. 2, 4) ja lasseb ennast kui Jumalat kummardada. Mii pea aga, kui temast lahti saada tahad, tunned koha, et ta mitte Jumal ei ole, sest Jumal on inimese wabaks loonud ja ei pea kedagi wägisi kinni, kes tema juurest ära minna tahab, aga see waim peab küünte ja hammastega! Et aga siiski ka waenlaste kuningaga vastu wõitlema, teda ära kaotama peab, kui Jumal käsib, näitab pühakirj. Loe Jofua 10, 16—27 ja 12 peat. Mis hirmus nuhtlus jelle peale tuleb, kes jeda mitte ei tee, waid Jisraeli kuningaga Ahabiga ütleb: „Ta on mu wend“ (Loe 1 Kuning. 20 peat. 32 ja 42). Ta hing jääb teise hinge asemel ära kaotatawaks. Sellest näeme, et see tõesti juur ja püha kohus on igaühel tema vastu wõidelda.

* * *

Armjad lugejad! Siin seisab nüüd see tunnistus, mida Issand mulle on annud ja käskinud tunnistada, teie ees. Ta seisab täiesti ^{ei} pühakirja põhja peal ja läheb ka ajaloo, ^{uudis} teiste usklikkude ja wiimase aja märkidega ühte. Annan siiski wastastele luba jelle tunnistusele vastu waielda ja jeda ümber lükata.

Ütlen Luterusega: Enne ma seda tunnistust tagasi ei võta, kui mulle pühakirja selgel põhjal näidatud ei ole, et ma eksinud olen. Ei aita siin vastastel mitte jee, et nad üht ehk teist tükikest selle tunnistuse küllest kangekaelselt ära fišivad, waid nad peawad ta kõik algusest lõpuni ümber tõukama. Kui jee neil korda läheb, siis ütlen prohwet Mäikaga: „Siis ei ole mitte Jehoowa mu läbi rääkinud! Kuulge seda kõik rahwas!“ (1 Kuning. 22, 28). Seni kui jee weel jündinud ei ole, tunnistan edasi ja ütlen Luterusega: „Teifiti ma ei wõi! Isjand aidaku mind! Amen.“

Kui nemad seda aga mitte teha ei taha ehk ei jõua, siis on selle mõega tera nad juba ära wõitnud, olgu küll, et nad kangekaelselt järele ei anna ja jee on siis jällegi tunnistuseks, et walewaim nende sees wäga wägew on.

Ärgu siis ka mitte enam kuulutatagu, et wiimane aeg käes on, sest et siis tema tähtsamad märgid — palju waleprohwetifid ja walefristuseid Kristuse nimel — alles puuduwad.

Palwe.

Kõige armurikkuse ja halastuse kuningas,
 Issand Jeesus Kristus! Siin panen nüüd
 selle tunnistuse mis ja ise mulle oled annud
 ja tunnistada käskinud, wärisewa käega ja
 finnikaeatud palgega põrmuni kummardades sinu
 risti alla, et ja teda oma lepituse were pese-
 mise sisse wõtad. Siis panen teda ka weel
 nelipühi tuulekohisemise ja tulekeelte sisse, et
 sina teda selle wäega wälja saadaksid, millega
 apostlid wälja läkijwad ja millega Luterus
 töötab. Põleta oma tõe Waimu tulise rauaga
 ise selle tunnistuse sees ära, mis inimesest,
 ehk kui siin sees koguni midagi wale waimust
 wõiks olla, et see mitte ju pühadele kahju
 ei tee, ja siis ka arutegemise päewal mu wae-
 se patuse peale kaebama ei tule, waid et armu
 ja halastust leian ju pale cest, kui ja tuled.
 Lühenda oma püha töotuste pärast see raske
 ja kitsas aeg pea ära, aga kui see karikas
 meilt weel arawõetud ei wõi saada, waid seda
 ehk weel libedamini rüüpama peame, siis juu-
 digu sinu tahtmine! Läkita siis üks ingel
 taewast, kes meid niisamuti kinnitaks, kui sind
 ennast Ketsjemanee aias, et otjani jõuame kanna-

tama jääda (Matt. 24, 13; Luuk. 22, 43).
 Ehk teed ja, Issand, jeegi tunnistuse meie
 Ewangeliumi-Luteruse usu kogudusele üheks
 finnitajaks inglisk, jest taewašt oled ja
 jeda tõesti läkitanud, inimestest ta ei ole.

Oh ja Sumala Tall, kes maailma patud
 ära kannad, kanna ära ka minu waeše, meie
 Luteruse koguduse, terve inimese jugu patud
 oma halastuse meresse ja finnita meid, kes
 meie nüüd oma pattude pärast raskete
 kiusatuste ja kannatamiste sisse peame astuma,
 et ju kogudus nüüd wiimajel ajal mõistaks ja
 jõuaks oma risti enese peale wõtta ja ilma
 nurisemata (Matt. 26, 31) sinu järel käia
 Ketsemane aiašt Kolgata ristini, jest liha meel
 peab jellel teel jurema, et waim wõiks üles
 äratud jaada ja sinuga auuriiki pärida.

Tule pea, Issand Jeesus! ja tee otša oma
 juu waimuga ja oma tulemise ilmumiseega
 (2 Tessal. 2, 8; 1. Tess. 11, 4; 1. Tim. 19 peat.
 13, 15, 20 ja 21 j.) kõigi kurja waimudele,
 ka walekristusele, et ta mitte enam kaua ei wõiks
 sinu auu enesele riisuda ja nõtru inimese lapsi
 eksitada. Neile aga, keda ta ära eksitanud,
 jaagu õnnistuseks ju palwe risti pealt: „Jä,
 anna neile andeks, jest nemad ei tea, mis
 nemad teewad.“

Mita kõiki usklikkusiid kannatades nii kaugele
 jõuda, et sinuga võime hiiüda: „See on lõpe-
 tatud! Jja, sinu kätte annan ma oma waimu“.
 Muusta oma nime ka meie kannatamiste sees,
 et see auustatud saaks ja jääks igawesest ajast
 igawesti. Amen.

Jisraeli wahimees,
 Ustaw kaitseja häda sees,
 Kes ei uinu magama!
 Pööra pale armuga
 Oma kogudusele,
 Tõtta appi heldesti
 Oma ristirahwale!

Waata, tema õnnetus,
 Walu, waew ja wiletjus
 Läheb ikka rängemaks
 Ühtelugu raskemaks.
 Hufas meie oleme,
 Abi kusalgi ei näe
 Kui ja trööstijaks ei jae.

Wõidumees, sind ootwad-kõik!
 Pane wõõle oma mõel!
 Olgu palju wastaseid,
 Küll ja jõuad wõita neid:
 Waenu wäge rõhuda,
 Salge alla tallata,
 Ühket ülbuft hukata.

Sina, Issand Jeesus Krist,
 Wõid küll teelda jõdimist:
 Mõõgad, odad murrad ja
 Ühe filmapilguga,
 Ammu sina purustad,
 Sõjawanfrid põletad,
 Wihawaenu lõpetad.

Uus I. r. № 347.

Taaweti laulud № 74, 79, 80, 94.

„Pea kinni, mis sul on, et ükski ei
 saa sinu krooni wõtta!“ Amen.

Parandused.

- 22 lehekülj, 12 rida alt: „Kas nende kohta ei ole“ —
peab olema: „Kas teie kohta ei ole“.
- 24 lhf., 7 rida ülewalt: „et usk kõige õigem“ —
peab olema: „et ta usk kõige õigem.“
- 42 lehekülj, 6 rida alt: „Ka patuseid mitte“ —
peab olema: „Ka julgaid patuseid mitte“.
- 53 lehekülj, 2 rida alt: „walekristus“ —
peab olema: „wastkristus.“
-

1-98-272

H. Papp'i raamatukauplus

Kuresaares, Kohtu uulitsas nr. 8,

(Nawiku poe kõrwal)

soowitab järgmisi waimulikka raamatuid:

- Waikjed tunnid Jeesuse jalgade ees. Wäljaannud foolm. W. Kentmann. Selles raamatus on kõik tähtsamad armsats jaanud kodused waimulikud laulud. 50 kop.
- Thlenfeldt. Wõitke maailma ära. 55 kop.
- Ünnistegija elust ja Jumala riigist. Ilusate wärwiliste piltidega. 25 kop.
- Katekismus. 25 kop.
- Lauluraamat foolidele. 20 kop.
- Uus waike palwekoda. 15 ja 20 kop.
- Nädali palweraamat. 10 kop.
- Suurte pühade laulud, piltidega rühast kirjast. 10 kop.
- Kewade jutlus lastele 3 kop.
- Funke, D. Mis teed sina oma lastele? 6 kop.
- Hoffmanu, H. Mis on haridus? 5 kop.
- Hahn, L. Seitsemenda päewa adventistid 15 kop.
- Kuninga Messia ja tema 1000 aastase riigi tulek maa peale. Daanieli ja Ilmutamise raamatu järel. 80 kop.
- Juimene ja waimuilm. Arthur Chambers katiub küsimuse peale kindlat wastust anda: Mis saab meitest pärast jurma? 1 rbl.
- Meie ajawanaduse läheneu ots. Selles raamatus püüab Inglise uuriija Gratton Guines Piibli raamatu, ajaloo ja praeguse aja üündmuiste waral näidata, et meie maailm oma otja ja ümbermuutmise ees seisab. 80 kop.

Pääle selle piiblid, testamentisi ja kirikulauluraamatuid mitme hinnalisi.

Suur wäljawalik seinasalmisid ja waimulikka piktisid, odawaid ja kallimaid.

Soowijatele muretsetakse ka igasugu teisi raamatuid lühikesse aja jooksul.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

AR1-98-00272

Sind 20 fop